

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie
Obor učitelství pro mateřské školy (kombinovaná forma)

Škola v přírodě od jara do zimy

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lenka Smržová

Vypracovala:

Martina Mlsová

České Budějovice, 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Martina Mlsová

.....

V Českých Budějovicích 30. 3. 2012

Děkuji ing. Lence Smržové za cenné rady, připomínky a velmi vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce.
Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost, kterou se mnou měla během mého studia.

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Škola v přírodě od jara do zimy“ se zabývá vlivem terénní výuky na pohybový vývoj dítěte předškolního věku. Teoretická část shrnuje na základě odborné literatury vliv přírody na vývoj dítěte. Popisuje přínosy výuky v terénu, zabývá se pojmem „škola v přírodě“ dříve a dnes a v další části pohybovým vývojem dítěte. Praktická část obsahuje vypracovaný celoroční projekt školy v přírodě, zaměřený na pohybový vývoj dítěte. Navrhované pohybové aktivity daných bloků byly zrealizovány a v závěru zhodnoceny.

Klíčová slova: pohybový vývoj, škola v přírodě, terénní výuka

ABSTRACT

The bachelor's thesis "Outdoor school from spring to winter" deals with the influence of field teaching on the locomotor development of preschool children. Based on specialized literature its theoretical part summarizes the influence of the natural environment on the child's development. It describes the benefits of field teaching, it deals with the term "Outdoor school" nowadays and in the past and with the locomotor development of children. The practical part includes an elaborated yearlong project on an outdoor school focused on child's locomotor development locomotor actt. Suggestei ovitiesf the blocks in question were carried out and assessed in conclusion.

Key words: field teaching, locomotor development, outdoor school

OBSAH

ÚVOD.....	8
A) TEORETICKÁ ČÁST	9
1. DĚTI A PŘÍRODA	10
1.1. Co příroda dětem nabízí.....	10
1.2. Výuka v terénu	11
2. EKOLOGICKÁ A ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA.....	13
2.1. Environmentální výchova	14
2.2. Ekologická výchova.....	14
2.3. Výchova pro udržitelný rozvoj	14
3. ŠKOLA V PŘÍRODĚ	15
3.1. Historie škol v přírodě	15
3.1.1. Zahraniční školy v přírodě	15
3.1.2. Školy v přírodě v Československu.....	16
3.2. Dnešní školy v přírodě	16
3.3. Environmentální výchova ve škole v přírodě	18
3.4. Plnění RVP PV ve škole v přírodě	18
3.4.1. Dítě a jeho tělo.....	19
3.4.2. Dítě a jeho psychika.....	19
3.4.3. Dítě a ten druhý.....	19
3.4.4. Dítě a společnost.....	20
3.4.5. Dítě a svět	20
4. POHYBOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE	21
4.1. Pohybová aktivita dítěte.....	21
4.2. Pohybové a manuální dovednosti	22
4.2.1. Lokomoční dovednosti	23
4.2.2. Nelokomoční dovednosti	23
4.2.3. Manipulační dovednosti.....	24
4.3. Pohyb v RVP PV (Dítě a jeho tělo).....	24
B) PRAKTICKÁ ČÁST	26
5. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	26
5.1. Cíl výzkumného šetření	26
5.2. Hypotézy.....	26

5.3. Metody výzkumu	26
5.4. Výzkumný vzorek a místo výzkumu	26
6. ROK NA VSI	27
6.1. Jaro.....	28
6.1.1. Hody, hody, doprovody.....	28
6.1.2. Liška, šiška, pampeliška	30
6.1.3. Jaro u naší babičky.....	32
6.2. Léto	34
6.2.1. Přiletěla včelka Mája	34
6.2.2. S kým si potok šeptá	36
6.2.3. Mravenčí školka.....	38
6.3. Podzim	41
6.3.1. Bramborové hrátky	41
6.3.2. Stezka skřítky Mecháčka.....	43
6.3.3. Listopad, lísteček mi na dlaň spad	45
6.4. Zima	48
6.4.1. V ledovém království	48
6.4.2. Zima je tu zpátky, pojďme za zvířátky	50
6.4.3. Po stopách sněžného muže	52
POTVRZENÍ HYPOTÉZ:.....	54
ZÁVĚR	55
Seznam použitých zdrojů:.....	56
Příloha č. 1 - seznam fotografií.....	57

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Škola v přírodě od jara do zimy“ jsem si zvolila právě proto, že pracuji ve Škole v přírodě. Díky tomu je mi otázka „co dětem přináší příroda“ velmi blízká. Naše zařízení je v provozu již dvacetčtyři let a od roku 2005 je zařazeno v rejstříku sítě škol a školských zařízení. Nachází se v Česticích, což je malebná vesnička v Pošumaví, v okrese Strakonice. Škola má své stálé pedagogické pracovníky, kteří se v péči o děti střídají s učitelkami přijíždějících mateřských škol. Je to pobytová škola, do které děti přijíždějí na sedm až deset dní.

Naším hlavním cílem je přivést děti zpět k přírodě. Nemyslím si, že jsou od přírody úplně odříznuté, ale vzhledem k tomu, že k nám přijíždějí především z Prahy, mají určitě méně možností vyžití ve volné přírodě, než děti z vesnice. Osobně vidím největší smysl tohoto zařízení v tom, že děti, které k nám přijedou, se alespoň na chvíli odpoutají od městského spěchu a od svých povinností, které na ně jejich rodiče nakládají. Povinnostmi myslím hlavně všechny zájmové kroužky, do kterých je rodiče mnohdy bezmyšlenkovitě přihlašují. Je mě děsivé, když si děti vyprávějí, že pojedou s maminkou na výlet do marketu, a když pětiletý chlapec na otázku: „Co se ti ve škole v přírodě nelíbilo?“ odpoví, že kořeny v lese, protože o ně zapomíná. Nezapomínejme, že děti mají právo poznávat přírodu, ne prostřednictvím televizních obrazovek nebo z vyprávění, ale procházkami, zkoumáním a vlastním objevováním.

V naší škole se jim pokoušíme během jejich pobytu tuto zkušenost zprostředkovat způsoby, které jsou v našich silách. Často se dětem podaří zahlédnout na procházce živou srnku, zajíce nebo veverku, což se jim v městských lokalitách nemůže přihodit. My se jim hned snažíme popsat všechny jejich vlastnosti, čím se živí, kde přespávají nebo jak vypadají jejich mláďata. Děti si tak jako bonus odnesou z lesa zážitek, o kterém ještě dlouho vyprávějí. Připravujeme činnosti s určitou tematikou, při kterých děti nenásilně učíme poznávat přírodu všemi smysly, zdokonalovat jejich pohybovou koordinaci a vnímat přírodu jako celek, jehož jsme my lidé neodmyslitelnou součástí.

A) TEORETICKÁ ČÁST

"Život nedává nic zadarmo. Utečeš od praktického seznamování svých dětí s přírodou k pohodlnějšímu předávání informací pomocí slova a obrazů. Ušetřil sis čas, námahu a různé komplikace s deštníky, přepravou, bolením nohou, žízní a co já vím, čím mohou děti obtěžovat rodiče na cestách za poznáním. Dítě jsi ale trvale ochudil o hloubku skutečných pravdivých zážitků, o nedeformované chápání souvislostí mezi vším, s čím jste mohli přijít do kontaktu." (Mgr. Emilie Strejčková)



vlastní zdroj

1. DĚTI A PŘÍRODA

Pobyt v přírodě je pro děti základní životní potřebou. Nedostatečná možnost kontaktu s venkovním prostředím ohrožuje zdravý dětský vývoj v mnoha ohledech. Podílí se na nedostatečné imunitě, snížené pohyblivosti, přibývajícím obezitě, ale stejně tak i na ubývajícím schopnosti improvizace a manuální zručnosti. Potlačuje též plné rozvinutí sociálních schopností a přispívá k problémovému chování včetně typických abnormalit, jakými jsou hyperaktivita, impulzivita nebo problémy se soustředěním.

Dítě pro svůj zdravý vývoj nezbytně potřebuje, aby bylo obklopeno podněty působícími na všechny jeho smysly. Když sedí doma a sleduje "realitu" jen na televizní obrazovce nebo na monitoru počítače, působí na něj pouze vizuální a akustické podněty, které navíc přijímá pasivní formou. Chybí potřebná interakce a navíc tyto umělé vizuální a akustické informace, přestože mohou být bohaté, neodpovídají tomu, jak svět ve skutečnosti vypadá a jak se akusticky projevuje. Dochází tak k omezování jeho představivosti, kreativity, emocionality i sociálního chování. Pokud dětem neumožníme dostatečný kontakt s přírodou, omezujeme jejich operační pole ve využívání tzv. explorativní hry, ve které se dítě chová jako badatel, potřebuje zakoušet realitu dotýkáním, hledáním, nasloucháním a čicháním. Dopouštíme se zde velké výchovné křivdy, protože u dětí tímto snižujeme citlivost smyslového vnímání, čímž vlastně ochuzujeme plnohodnotné prožívání jejich života. (Kolektiv autorů, *Děti, aby byly a žily* 2005, s. 9)

1.1. Co příroda dětem nabízí

Především otevřený prostor pro neomezený pohyb. Dále prostor, v němž lze naplno rozvinout svou fantazii, uplatnit všechny smysly, oddávat se spontánním hrám a zůstat aktivní. A v neposlední řadě také možnost pěstovat dětská tajemství, tolik důležitá pro utváření autonomie osobnosti.

"Hra ve venkovním prostředí umožňuje dětem postupnou integraci s celým světem živé i neživé přírody, ale přináší i další zisky. Jako příklad uveďme výsledky týmu švédských vědců, který sledoval děti ze speciálních mateřských školek fungujících na principu 'venku za každého počasí'. Děti tam trávily maximum času na zahradě nebo na hřišti školky. Po několika letech se ukázalo, že tyto děti byly méně nemocné než jejich vrstevníci a jejich pohybové dovednosti byly lepší. Oproti dětem z běžných mateřských školek byly jejich hry kreativnější i daleko různorodější - byly tedy přínosnější pro jejich osobní vývoj, protože více rozvíjely představivost, emocionální citění a sociální dovednosti. A nakonec zisk z pobytu venku se projevil i v duševní sféře - děti disponovaly větší mentální výkonností a byly schopné se více koncentrovat než jejich vrstevníci, kteří venku tolik času netrávili," popisuje Marek Franěk.

1.2. Výuka v terénu

Vyučování v terénu umožňuje, na rozdíl od výuky ve školních lavicích, realizaci řady metod a forem výuky, které by ve školní třídě nebyly možné. Jedná se např. o pokus se sesbíraným materiálem, výzkum na základě samostatně zjištěných poznatků, v krajině lze realizovat projektovou výuku nebo využít řady metod kooperativní a zážitkové pedagogiky apod. Vhodné je zařadit samostatnou a skupinovou práci žáků, badatelské a problémové metody výuky podpořené pracovními listy a dalšími informačními materiály. Terénní výuka tak patří k nejkompexnějším formám výuky.

„ Jinak se dětem hovoří o zahradě, sedí-li uprostřed ní, nežli když mají soukat ze sebe dojmy z mrtvého obrazu, obyčejně dost cizího pro dětskou vnímavost. Venku útočí nové a nové dojmy na dětskou mysl a vynucují si slovní projevy. Dítě je plné vjemů a musí je vyjadřovati. Nevěřím, že by se dítě naučilo vyjadřovati řádně své myšlenky v uzavřené třídě. Spoutané dítě – spoutané myšlenky.“ (Štorch, 1929, s. 82-83)

Přínosy výuky v terénu lze shrnout v několika bodech:

1. Žáci se v terénu dostávají do přímého kontaktu s vyučovanými jevy, pojmy a procesy, což je nejen názorné, „opravdové“, ale i vysoce motivující. To významně posiluje efektivitu učení - zážitky a zkušenosti žáků z „reálného“ výzkumu zlepšují uchování vědomostí a dovedností.

2. Problémové a badatelské pojetí terénní výuky většinou klade na žáky vzdělávací cíle vyšší intelektové náročnosti: nejde jen o zapamatování „hotových“ vědomostí, ale i o identifikaci problémů, o navrhování jejich řešení, posuzování variant řešení apod.

3. Pokud jsou žáci v terénu vedeni k samostatné činnosti, posiluje se efektivita učení ještě více, neboť, jak uváděl již J. A. Komenský, co sami děláme, lépe si pamatujeme.

4. Je zřejmé, že při terénní výuce lze procvičovat a rozvíjet řadu dovedností, které jsou součástí obecných dovedností nebo dovedností předmětových. Z hlediska obecných dovedností pomáhá terénní výuka např.:

- rozvíjet komunikační a vyjadřovací dovednosti
- rozvíjet dovednosti potřebné pro týmovou práci
- vyprovokovat žáky - klást otázky, hledat a identifikovat problémy
- rozvíjet organizační dovednosti, plánování práce, časové rozvržení a návyky, jež jsou nezbytné pro samostatnou práci v zaměstnání a v životě
- podporovat a rozvíjet sociální integraci žáků, vztahy mezi žáky a učiteli
- stimulovat a rozvíjet nadšení pro učení v souladu s principy celoživotního vzdělávání

2. EKOLOGICKÁ A ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

V nejširším slova smyslu lze ekologickou výchovu popsat jako veškeré výchovné a vzdělávací úsilí, jehož cílem je především:

- zvyšovat spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody i společnosti, za místo, ve kterém žijí a které je jim domovem, za smysluplné využívání místních zdrojů
- rozvíjet citlivost, vstřícnost a tvořivost lidí k řešení problémů péče o přírodu i problémů lidské společnosti
- utvářet ekologicky příznivé hodnotové orientace, které kladou důraz na dobrovolnou střídmost, na nekonzumní, duchovní kvality lidského života

V praktické pedagogické činnosti jde o dosažení vyváženého souladu nezbytných odborných ekologických poznatků s citovými a smyslovými prožitky, které pomáhají nalézat lásku k přírodě, zvnitřňovat úctu ke všemu životu a zvyšovat úroveň mezilidských vztahů. (Máchal, 2000)

Koncem devadesátých let se Ministerstvo životního prostředí od termínu „ekologická výchova“ odklonilo ve prospěch nově zaváděného pojmu „environmentální výchova“. Ing. Aleš Máchal (Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, pracoviště Kamenná – Vzdělávací centrum Aleše Závorského) upozorňuje na pozitivní efekt tříbení svých názorů terminologií, cíle a obsah oboru. Doporučuje se však terminologií podrobně nezabývat proto, že se do popředí dostávají též pojmy „výchova pro trvale udržitelný rozvoj“ resp. „výchova k udržitelnému životu“, které mnohem lépe vystihují souvztažnosti mezi ekologickým, sociálním i ekonomickým zřetelem ekopedagogického úsilí. Pro účely ekopedagogické praxe ve školách a střediscích ekologické výchovy je proto možné (i vhodné) považovat pojmy „ekologická výchova“ a „environmentální výchova“ za stejnocenné (Máchal, 2000, s. 14).

2.1. Environmentální výchova

Zdůrazňuje zaměření na celé (přírodní i umělé) životní prostředí (člověka). Rozdílnost je dána i odlišností od pouhé „výuky ekologie“. Termín je použit např. v Zákoně č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí či ve Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Pojem environmentální výchova je též použit v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (environmentální výchova jako jedno z průřezových témat).

2.2. Ekologická výchova

Zdůrazňuje zaměření na vztah člověka a prostředí, nikoli jen na poznání okolí obklopujícího člověka. Zdůrazňuje celostní (holistické) pojetí; lze ji odvodit od „ekologie člověka“ (sociální/humánní ekologie – zkoumající vztah člověka a jeho prostředí). Termín je použit např. v Zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, tradičně se objevuje v názvech specializovaných pracovišť (ekocenter).

2.3. Výchova pro udržitelný rozvoj

Klade důraz na kvalitní životní prostředí v souvislosti s ekonomickým, sociálním a kulturním rozvojem a na dlouhodobou udržitelnost. Skrývá v sobě i potenci zapojování veřejnosti do rozhodování.

3. ŠKOLA V PŘÍRODĚ

„Městské děti potřebují nejdříve zdravého vzduchu. Vše ostatní bude jim přidáno. Pouhé hřiště jim nestačí. Nejlépe by bylo, přenést celou naši starou školu ven, na vzduchu na slunce, kde by děti od jara do podzimu se učily ve volné přírodě. Celý den na vzduchu – a třeba i celou noc! Nestačí nuzná procházka zaprášenou ulicí cestou do školy a ze školy. Rozhodl jsem se tedy zřídit na farmě školu.

V cizině jsou školy v přírodě na velkém rozkvětu a znamenitě se osvědčují. Nenajdeme už většího města, aby nemělo škol na volném vzduchu. Jen u nás jaksi nemůžeme nijak kupředu, ačkoliv dost se mluví o školách sadových, lesních, zahradních.“ (Štorch, 1929, s. 33)

3.1. Historie škol v přírodě

Přenesme se tedy do druhé poloviny 20-tých let 20. století a podívejme se, co o školách v přírodě píše náš významný spisovatel, archeolog-amatér, pedagog a v neposlední řadě také propagátor eubiotiky, pan Eduard Štorch ve své knize „Dětská farma“. Píše, že školy v přírodě prožívají v cizině rozmachu a znamenitě se osvědčují. Pomalu se již nenajde větší město, které by nemělo školu v přírodě. Bohužel v Čechách se o něčem takovém stále jen mluvilo.

3.1.1. Zahraniční školy v přírodě

První škola v přírodě byla otevřena 1. 8. 1904 v Charlottenburgu u Berlína. Byla určena pro zdravotně slabé děti z veřejné školy. Dostala název „lesní škola“ (Die Waldschule). Byla umístěna na okraji velkého lesa u Grünewaldu. Po vzoru této školy prý byla r. 1907 otevřena „open air school“ v Bostall Woodu Londýna v Anglii a údajně je rychle následovaly další. Po první světové válce prý v Anglii existovalo již několik desítek těchto škol. V Edinburgu ve Skotsku prý byla zřízena veliká veřejná škola v přírodě „The Children's Village“ (Dětská osada). Ve Francii se prý o zakládání škol v přírodě (zvláště na územích zdevastovaných první světovou válkou) zasloužil spolek „L'Union franco-americaine des open air schools“. Mnoho škol v přírodě prý také vzniklo v Itálii a také v USA, kde prý v r. 1929 bylo přes 800 škol v přírodě.

3.1.2. Školy v přírodě v Československu

V Československu prý byla situace bohužel úplně jiná. Prvním pokusem o školu v přírodě byl plán lesní školy v Kostelci n. Orlicí z r. 1907, který se bohužel neuskutečnil. Prvním vážnějším pokusem byla pak snaha olomouckých pedagogů z r. 1923. Zasloužil se o ni především olomoucký odborný učitel František Hrušák, který i našel vhodnou budovu na okraji lesa u Domštátu a vymohl si u městského zastupitelstva její propůjčení pro žáky olomoucké měšťanské školy. Sotva však byla škola otevřena, přišel úřední zákaz kvůli údajným zdravotním rizikům. Ihned prý na to ale reagovali rodiče žáků a vymohli si otevření školy na vlastní riziko. Bohužel, jak píše Štorch, „naše úřady však neukázaly se tu na výši doby a slibný pokus pohřbily“.

V Praze učinil pokus o zřízení „sadové školy“ v Kinského zahradě dokonce sociální úřad města Prahy. Avšak i tento pokus ztroskotал kvůli nejednotnosti školské správy. Štorch píše, že „sociální úřad má peníze a chtěl by zakládati školy v přírodě, avšak zasahuje tím do kompetence školního referátu, který to nemůže trpěti...“ Škola prý byla přesto otevřena načerno, ale školské úřady ji záhy zrušily.

Posledním pokusem pak byla tzv. Dětská farma, kterou v Praze na Libeňském ostrově zřídil sám Eduard Štorch. Nutno říci, že ji zřídil a provozoval z vlastních peněz, získaných prodejem svých rozsáhlých archeologických sbírek Národnímu muzeu. Tato „Dětská farma“ je pak uváděna v české pedagogické literatuře jako pokus o tzv. „eubiotickou školu“ (eubiotika - zdravý, jednoduchý polozemědělský život v souladu s přírodou). Bohužel i tato škola byla po několika letech na zásah úřadů zrušena.

3.2. Dnešní školy v přírodě

Řekne-li se dnes „škola v přírodě“, pak víme, o čem se mluví. Děti odjedou na týden nebo čtrnáct dní mimo město, nejlépe někam do hor, tam si hlavně hrají a ani se moc neučí, a pokud se vydaří počasí a nikomu se nic zlého nestane, tak na školu v přírodě všichni rádi vzpomínají.

Život ve městě se stále více odehrává mezi technikou a neživými předměty. Děti zde mají málo příležitostí k rozvíjení přirozeného citového vztahu k přírodě. Aktivní pobyt dětí na venkově vytváří mimořádně příznivé prostředí pro celkový rozvoj dítěte, jeho ekologického cítění a napomáhá tomu, aby se děti naučily chápat a vnímat krásu přírody.

Současné školy a školky, převážně ty, které jsou ve větších městech, vyjíždějí na školu v přírodě většinou dvakrát v roce. Mají už své oblíbené rekreační objekty, které jim vyhovují. S dětmi vyjíždějí jejich paní učitelky, které jsou s nimi nepřetržitě, to znamená dvacetčtyři hodin denně. Existují ovšem i agentury, které mají své lektory. Lektori zajišťují pro děti celoturnusový dopolední program zaměřený na environmentální výchovu. Další alternativou je stálá škola v přírodě. To znamená škola, která má celoroční provoz, stálé provozní a pedagogické zaměstnance. Škola se svým školním vzdělávacím programem zaměřeným na ekologickou výchovu. Bohužel takovéto zařízení je v rejstříku škol a školských zařízení v celé republice pouze jedno (Škola v přírodě a Školní jídelna Čestice).

Programy škol v přírodě vychází z předpokladu, že dítě se snadno naučí to, do čeho je osobně zapojeno.

Tyto programy jsou založeny:

- na přímém zážitku dítěte při pohybu a pobytu v přírodě
- na zvědavosti a vrozené potřebě objevovat
- na přirozené tvořivosti a fantazii dítěte
- na přirozeném pohybu v terénu
- na samotném získávání postojů k žádoucím hodnotám

3.3. Environmentální výchova ve škole v přírodě

Škola v přírodě je ideálním místem, které se dá využít z různých hledisek. Nejde jen o to, že se děti dostanou ze školních lavic na čerstvý vzduch, odreagují se od stresových situací, odpočinou si a naberou nové síly. Mělo by jít i o sekundární rovinu, kdy si žák vybuduje určitý vztah k prostředí, získá nové vjemy a informace. Prostředí bude vnímat komplexněji. Je nutné vhodně navrhnout a naplánovat program školy v přírodě, jenž má při dodržení základních principů environmentální výchovy potenciál být prostředím pro změnu v chování a jednání dětí ve svém užším i širším okolí.

Proč tedy nevyužít téma environmentální výchovy právě v rámci školy v přírodě, kde jsou mnozí žáci během školního roku k přírodě nejbližší? Myslím, že škola v přírodě nabízí nepřehlednou řadu možností, jak se dá tento čas strávený mimo školní budovu plnohodnotně využít. Jelikož se EVVO stává povinnou součástí školních osnov na základních školách a objevuje se i v programech mateřských škol, je ideální začlenit alespoň část z vybrané problematiky do tohoto prostředí

Škola v přírodě dává dostatečný prostor pro ekologicky zaměřené činnosti a pro přírodovědná pozorování. Děti se díky vícedennímu pobytu vyhýbají působení stresu, jež na ně působí zejména ve škole. Společná pozorování, práce, hry i další činnosti přispívají k sebepoznávání, vzájemnému poznávání a tím i k velmi důležitému stmelování třídního kolektivu.

Během několika dní má učitel příležitost sledovat žáky v dosud nepoznaných situacích a rolích. Mezi učitelem a žákem se naskytá možnost k neformální komunikaci, která je oběma stranám ve výchovném procesu prospěšná (Máchal, A., 2000).

3.4. Plnění RVP PV ve škole v přírodě

Konkrétní cíle, ke kterým jsou děti během pobytu pedagogickým záměrem vedeny:

- pomoci překonat odloučení dětí od rodičů, adaptace na nové prostředí
- poskytnout dětem dostatek podnětů, prožitků
- rozvíjet u dětí sebevědomí a samostatnost

- vést děti ke vzájemné spolupráci, týmové práci, pomoci slabším
- utváření dobrého vztahu k přírodě, ekologická výchova
- všestranný rozvoj osobnosti

3.4.1. Dítě a jeho tělo

- zdokonalení v sebeobsluze a samostatnosti (osobní hygiena, oblékání, stolování, péče o osobní a společné věci, vedení k pořádku)
- péče o zdraví (otužování, výživa, aktivní pohyb - hlavní smysl školy v přírodě - trávení času v přírodě na čerstvém vzduchu)
- pohybové aktivity (pohyb v přírodním terénu, rozvíjení pohybových dovedností)
- ovládání svého těla
- rozvíjení smyslů

3.4.2. Dítě a jeho psychika

- jazyk a řeč: samostatný projev, vyslechnout kamaráda, nechat domluvit, vyjádřit své potřeby
- poznávací schopnosti a funkce: důraz na rozvíjení představivosti, fantazie, experimentování
- sebepojetí, city a vůle: prožitkové učení, hry, seznamování s přírodou - ekologická výchova, podpora samostatnosti

3.4.3. Dítě a ten druhý

- větší možnost působení na děti v oblasti vztahů mezi dětmi
- interakce dětí - učitelka, kamarádství, svěřování, tolerance
- pomoc mladším nebo slabším, spolupráce, kooperace

3.4.4. Dítě a společnost

- rozvíjet smysl pro spravedlnost, odpovědnost, přátelství
- kulturní tradice
- vnímání krásy kolem nás

3.4.5. Dítě a svět

- zprostředkování a rozšiřování poznatků o světě kolem sebe
- živá i neživá příroda, prostředí
- základy ekologické výchovy

4. POHYBOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE

„ Dítě od přírody má rádo pohyb. Proto lehké pohybové hry úplně dostačí v útlém věku k cvičení svalstva a k vzrůstu a vývoji těla. Dětská hybnost neměla by býti omezována! Nejvýše snad jen z bezpečnostních důvodů. Nezačínejme proto brzo s tělocvikem povelovým, vojenským. Pěstujme hry! Vystříhejme se her, které nudí, nebo ducha ubíjejí. “(Štorch, 1929, s. 104)

Lidské chování vyjadřuje obvykle vztah jedince k jeho životnímu prostředí. Tento vztah se realizuje převážně prostřednictvím motoriky. Pohybové projevy jsou tedy způsobem, jímž jedinec demonstruje svou životní existenci. Proto také je pohyb oprávněně ztotožňován se životem.

Motorika rozhodujícím způsobem ovlivňuje chování jedince v celém průběhu jeho života. Pro motoriku je typické, že poskytuje velmi mnoho podnětů pro vývoj člověka, které účinně stimulují tempo i kvalitu tohoto procesu. Motorické projevy jsou v dětském věku považovány za významné kritérium, podle něhož se posuzuje pravidelnost či nepravidelnost vývoje (akcelerace – retardace).

Motorický vývoj vypovídá o schopnosti dítěte pohybovat se a ovládat různé části těla. Postup motorického vývoje závisí na zralosti mozku, smyslového vnímání, množství svalových vláken, zdravém nervovém systému a na příležitostech k procvičování motoriky. (Allen, 2005, s. 29)

Učení pohybovým dovednostem probíhá celý život. V dětství si děti osvojují základní pohybové dovednosti v souvislosti s poznáváním světa a vzájemnou komunikací, čímž se také učí učit. Později si děti, dospívající i dospělí dále rozšiřují pohybové dovednosti v souladu se svými potřebami a zájmy. (Choutka, 1999)

4.1. Pohybová aktivita dítěte

Pohybové aktivity hrají v životě člověka důležitou roli. Jsou dynamickým projevem života, vyjádřením sebe sama, prostředkem komunikace a interakce s druhými lidmi

i prostředím, ve kterém se pohybujeme. Mají nezastupitelný význam pro zdraví člověka, celkovou duševní pohodu, zvládání zátěžových situací a prevenci civilizačních onemocnění.

Nejvhodnějším obdobím pro největší a nekvalitnější ovlivnění života je právě předškolní věk. U dítěte dochází v tomto období k největším pokrokům a rozvoji, získává a osvojuje si základní dovednosti a kompetence potřebné pro začleňování do společnosti, správnou socializaci.

V době zvýšeného ohrožení jednotlivce a celého lidstva civilizačními chorobami je důležité zdraví aktivně chránit a posilovat. Zdravé návyky a postoje se v předškolním věku nejsnáze vytvářejí spontánně, přímou zkušeností. A proto je důležité, aby děti měly kladný vztah k pohybu, který je tak nezbytný pro náš život.

Podle Kutákové (2005, str. 15), se důsledky nedostatečné pohybové aktivity odrážejí na vývoji dítěte. Jejím nedostatkem se omezuje vývoj řeči, schopnost naučit se psát a brzdí vývoj pravolevé orientace.

4.2. Pohybové a manuální dovednosti

Obecně se dá říct, že pohyb znamená pro děti radost a uvolnění a je přirozenou potřebou jejich života stejně jako hra. Je tedy žádoucí, aby jim byl dopřáván v co nejvyšší míře.

Pohybové dovednosti: Pohybová zdatnost se znatelně vyvíjí a na rozdíl od věku batolete získává dítě postupně stabilitu a rozvíjí se i schopnost udržovat rovnováhu. Děti skáčou po jedné noze, jezdí na tříkolce, později i na kole. Velmi dobře dokážou kopat do míče, patrný je i pokrok při jeho házení a chytání. Mnohé děti postupně zvládají i plavání, lyžování, bruslení. V tomto období děti milují nejrůznější prolézačky, klouzačky, houpačky a jiná náčiní typická pro dětská hřiště. Pomáhají jim procvičovat obratnost a dávají jim prostor k pohybovému vyžití i společné hře.

Manuální dovednosti: Nyní nastupuje období, kdy se dítě seznamuje s předměty každodenní činnosti a učí se s nimi správně manipulovat, na což mu dovednosti z předchozího vývojového období nedostačovaly. Učí se například ovládat nůžky, nůž, zacházet s vařečkou, telefonem i televizí, v dnešní době velmi často i s počítačem. Procvičuje si odemykání i zamykání dveří, s pomocí utírá stůl i vysává. Dochází

k rozvoji sebeobsluhy, postupně zvládá jíst příborem, trénuje se ve správném zacházení s kartáčkem na zuby i hřebínkem, umývá si ruce, snaží se samo koupat, dokáže se samo obléci (Matějček, 2005).

4.2.1. Lokomoční dovednosti

- pohybovat se různými způsoby (plazení, lezení, chůze, běh, skok) v prostoru všemi směry (podle pokynů)
- pohybovat se různými způsoby lokomoce mezi překážkami, přes překážky (terénní a umělé)
- poskakovat a skákat různými způsoby a v kombinacích
- skákat do různých směrů, přeskakovat překážku, vyskočit na překážku a seskočit
- pohybovat se různými způsoby v prostoru s různými polohami nebo pohyby částí těla (upažit, tleskat,) - pohybovat se v různých polohách (v dřepu, v kleku, v podřepu)
- kombinovat lokomoční pohyb s pohyby částí těla (chůze s tleskáním, běh střídavě se vzpažením a upažením)
- pohybovat se s druhým ve skupině a vzájemně spolupracovat
- podřídít lokomoci rytmu a hudbě (tanec)
- pohybovat se v různém prostředí - na sněhu, ve vodě

4.2.2. Nelokomoční dovednosti

- zaujmout různé polohy těla podle pokynů - znát základní polohy a pohyby těla (vzpažit, připažit, upažit, podřep, klek, leh,...)
- pohybovat částmi těla podle pokynů, nápodoby - s náčiním, na náradí (švihadlo, stuha, míč)
- pohybovat se kolem různých os svého těla (převaly, obraty, kotouly)
- dokázat pohyby těla podřídít hudbě

4.2.3. Manipulační dovednosti

- manipulace s různým náčiním a předměty (rukama, nohama, koleny, hlavou; zvedat, nosit, překládat, kutálet, pohazovat, odrážet, kopat, driblovat, balancovat)
- odhadnout pohyb náčiní a přizpůsobit mu vlastní pohyb (fitbally, overbally, míče a míčky, stuhy, obruče,...)
- spolupracovat ve skupině při ovládnutí náčiní (padák, lano,...)
- využít pomůcky k pohybu v různém prostředí (plovací pomůcky, tříkolky, kola, boby, saně, brusle, lyže,...)

4.3. Pohyb v RVP PV (Dítě a jeho tělo)

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a postojům.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- uvědomění si vlastního těla
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě

- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezónní činnosti, míčové hry apod.)
- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují a jejich praktickým používáním
- zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- smyslové a psychomotorické hry (RVP PV str. 16.)

B) PRAKTICKÁ ČÁST

5. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

5.1. Cíl výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření bylo popsat a ověřit vliv terénní výuky na pohybový vývoj dítěte a prokázat její nezastupitelnou roli v předškolním vzdělávání. Dalším cílem bylo vytvořit celoroční projekt školy v přírodě zaměřený převážně na pohybový vývoj dítěte.

5.2. Hypotézy

- 1) Předpokládám, že terénní výuka má nezastupitelné místo ve vzdělávání dětí předškolního věku.
- 2) Předpokládám, že pohyb v přírodě napomáhá zdokonalování pohybového vývoje dětí.
- 3) Předpokládám, že vytvořený projekt je realizovatelný, děti zaujme a zanechá v nich povědomí o živé i neživé přírodě.

5.3. Metody výzkumu

Při výzkumném šetření jsem použila kvalitativní metodu „pozorování“. Byla jsem přímý pozorovatel, který všechny činnosti vykonává spolu s dětmi. Pozorování bylo dlouhodobé.

5.4. Výzkumný vzorek a místo výzkumu

Výzkumným vzorkem byly děti předškolního věku (4-6 let). Děti byly z Prahy, kde dochází do MŠ.

Místem mého výzkumu byla Škola v přírodě Čestice, kam děti přijíždějí se svou MŠ na týdenní pobyty.

6. ROK NA VSI

Příroda ke každému promlouvá jinou řečí. Pomozte tomu, aby její hlas děti včas uslyšely. Přiveďte děti a rodiče zpět k přírodě, má nám všem co nabídnout.



vlastní foto

Školní vzdělávací program „**Rok na vsi**“ je rozdělen do čtyř bloků podle ročních období a každé období je rozpracováno na další tématické bloky. Snaží se rozšířit náplň ozdravného a rekreačního pobytu dětí o prožitkové rozvíjení jejich osobnosti. Umožňuje v průběhu pobytu mateřským školám rozvíjet a rozšiřovat jejich vlastní program, nebo přímo nabízí témata a bloky k plnění určitého záměru.

6.1. Jaro

6.1.1. Hody, hody, doprovody

Charakteristika tématického bloku: navodit atmosféru probouzejícího se jara, seznámení s lidovou slovesností a tradicemi v období velikonoce

Navrhované činnosti:

- vysvětlení symboliky velikonočních svátků
- pozorování probouzení jara
- společná výroba pomlázek, z vlastnoručně natrhaných proutků
- přímá účast na velikonočním řetání – vysvětlení tradice řetání
- velikonoční koledy
- výroba dekorací s přírodní tematikou
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- prožít přípravu velikonočních svátků a slavnostně je uvítat
- zachytit a vyjádřit své prožitky pomocí různých výtvarných technik
- zdokonalit pohybové dovednosti v přírodě
- seznámit se s velikonočními tradicemi

Očekávané výstupy:

- dítě má povědomí o tom, co jsou velikonoce
- dokáže pojmenovat znaky jara
- zdokonalí pohyb v přírodním prostředí
- osvojí si některé velikonoční tradice

Hry v přírodě:

„*Letíme do Říma*“ (překážková dráha v lese)

Zdolávání přírodních překážek (pařezy, kořeny, slalom mezi stromy, nerovný terén...) Seznámíme děti se symbolikou velikonočního řehtání. Vysvětlíme, že děti, které chodí ráno, v poledne a večer řehtat, zastupují zvony. Zvony v období velikonoce odlétají do Říma, musí letět přes lesy, kopce a různé další překážky. „Děti, zkusíme, jestli bychom taky zvládli překonat některé překážky jako ty zvony.“

„*Ledové sochy*“

Pozorujeme s dětmi tající rampouchy, sledujeme odkapávající vodu do stružky. Vysvětlíme si, že jarní slunce má již větší sílu než zimní. Zahrajeme si na ledové sochy. Jedno dítě je slunce, ostatní rampouchy. Koho slunce pohladí, stává se vodou. Děti (voda) se spojují do kruhu, který se postupně zvětšuje, až vznikne louže. Poté dětem opět vysvětlíme, že voda se vsákne do země, slunce a vítr zem vysuší atd. Vše můžeme pohybově znázornit.

„*Myší cestičky*“

Když roztaje sníh, zůstávají na loukách myší cestičky. Vysvětlíme dětem, že v zimě je zem zmrzlá a myšky si dělají cestičky mezi sněhem a zemí, prostě takové tunely. Děti podobné cestičky mohou sami vyrýt klacíkem např. do písku. Na myšky si můžeme zahrát i v herně. Uděláme tunely ze židlí a děti jako myšky tudy prolézají.



foto č. 1



foto č. 3



foto č. 2

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 19 dětí ve věku od 4 do 6 let. Zpočátku se jim naše výpravy zdály moc dlouhé a už po několika metrech, se chtěly vrátit do školky. Velikonoční tradici „řehtání“ znalo a alespoň jednou se jí zúčastnilo 5 dětí. Některé o tomto zvyku nevěděly nic. Hru „Letíme do Říma“ jsme hráli dvakrát, na začátku pobytu a na konci. Dětem se moc líbila, hlavně slalom mezi stromy. Poprvé dělaly dětem potíže kořeny stromů, o které často zakopávaly, ale na konci pobytu byl jejich pohyb jistější. Během vycházek děti objevovaly jim neznámé přírodní úkazy, které jsme vysvětlovali tak, aby je co nejdříve pochopily. V tomto tematickém bloku si děti zdokonalily lokomoční pohyby (chůze, běh) a získaly povědomí o velikonočních zvycích.

6.1.2. Liška, šiška, pampeliška

Charakteristika tematického bloku: vytvoření kladného vztahu k přírodě, naučit se všimnout rostlin i živočichů, vnímat jejich vlastnosti a význam pro člověka

Navrhované činnosti:

- pozorování změn v přírodě
- besedy nad knihou „ Naší přírodou krok za krokem“
- pozorování prvních posílů jara, kteří se k nám vrací a staví hnízda
- pozorování a určování jarních květů na zahrádkách i ve volné přírodě pro uvědomění si jejich důležitosti pro drobný hmyz a člověka
- poučení o chráněných rostlinách, jedovatých rostlinách a o nutnosti chránit vše živé
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- získat povědomí o správném chování člověka k přírodě a životnímu prostředí
- poznat vlastní hodnotu přírody při jejím probouzení po zimním období

Očekávané výstupy:

- dítě si osvojí správné chování k přírodě kolem nás
- pozná hodnotu přírody

Hry v přírodě:

„Liška a slepičky“(prosociální hra, možnost hrát v přírodě i ve třídě)

Je jaro, lišky už si snědly zásoby a vydávají se na lov. Lišky jsou masožravé a nejraději mají k obědu slepičky. Slepičky mají každá svou kukaň (obruč), procházejí se a zobou zrníčka. Když učitelka zavolá „liška“, slepičky se honem utíkají schovat do své kukaně. Postupně ubíráme obruče a děti si musí vzájemně pomoci tím, že k sobě do domečku vezmou kamaráda. Hrajeme do té doby, než zůstane jen jeden domeček. Můžeme si zkusit vyrobit v lese svůj domeček z přírodních materiálů.

„Není šiška jako šiška“

Na procházce v lese nacházíme různé druhy šišek. Našli jsme i šišku úplně okousanou, od veverky, asi měla hlad. Povídáme si o semínku, které je v šišce, že ze semínka vyrostе strom. Na stromě si staví hnízda ptáčky. Na co se ještě využívá strom (dřevo, papír...). S šíškami si můžeme hrát. Postavíme z nich obrázek a můžeme je také použít místo míče a zaházet si na cíl.

„Hrátky s pampeliškou“

Na vycházce si hrajeme na louce plné pampelišek. Jsou zde pampelišky žluté, ale i odkvetlé. Se žlutými experimentujeme ve vodě. Děti si stonek pampelišky natrhají na proužky, vloží ji do vody a pozorují, co se stane (stonky se zkroutí). Odkvetlé pampelišky se snažíme utrhnout tak, aby nám neopadaly, a poté do nich foukáme a pozorujeme malé padáčky. Při této činnosti děti posilují jemnou motoriku a foukáním provádí nenásilně artikulační cviky.



foto č. 4



foto č. 5



foto č. 6

Hodnocení bloku:

Tohoto bloku se zúčastnilo 15 dětí ve věku 4 až 6 let. Hrou „Liška a slepičky“ děti získaly povědomí o potravinovém řetězci v přírodě a stavbou domečků zdokonalily své manipulační schopnosti. Hrou „Není šiška jako šiška“ děti pochopily, jak vyrostе strom, k čemu všemu může sloužit, a zjistily, že není tak jednoduché malou šiškou zasáhnout cíl. Při hrách na louce plné pampelišek pochopily, že žlutá kytička a kytička s malými padáčky je vlastně jedna a ta samá, jen v jiném stádiu růstu. Líbilo se jim dělat i prstýnky, plést věnečky, nebo pozorovat, co se stane, když pampelišku s natrhaným stonkem položíme do vody. Během tohoto bloku děti posilovaly jemnou motoriku a motoriku mluvidel (foukání do odkvetlých pampelišek).

6.1.3. Jaro u naší babičky

Charakteristika tématického bloku: prohloubení vědomostí o domácích zvířatech a jejich mláďatech

Navrhované činnosti:

- exkurze do hospodářských dvorů
- pozorování zvířat na pastvě
- prohlubování vědomostí o životě, chovu a užitku domácích zvířat
- spojení přímého pozorování s využitím pohybových her a písní
- jazykové hry a hříčky s napodobováním hlasů zvířat
- zachycení získaných prožitků ve výtvarných činnostech
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- získat povědomí o jarní přírodě a jejích proměnách
- umět poznat a pojmenovat domácí zvířata a jejich mláďata
- pocítit, že symbolem jara jsou mláďata

Očekávané výstupy:

- dítě si uvědomí znaky a proměny jarní přírody
- umí poznat a pojmenovat domácí zvířata
- ví, jak se říká mláďatům domácích zvířat

Hry v přírodě:

„Sbíráme vajíčka“ - děti mají dvě vařečky a pomocí nich nosí míčky představující vajíčka do určené ošatky

„Na domácí zvířátka“ - děti znázorňují pohybem a zvukem zvíře z obrázku, ostatní poznávají, o jaké zvíře jde

„Hledám svou maminku“ děti mají rozdané obrázky s domácími zvířaty, na slova „hledej svou maminku“ vydávají zvuky daného zvířete a utvářejí skupiny.

„Ovečky“

Povím vám pohádku, (chůze v mírném podřepu v rytmu)

nebude dlouhá,

jak vodil na pastvu (uvolněný předklon, paže visí volně)

ovečky slouha.

Bělouňké ovečky (děti se řadí do zástupu)

pěkně šly v řádce,

až přišly k uzounké

dřevěné lávce.

Ted' chvíli počkáme, (klek, sed stranou)

to jinak nejde, (zvolna se pokládají na zem, leh)

až jedna po druhé

ovečka přejde



foto č. 7



foto č. 8



foto č. 9

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 19 dětí ve věku 4-6 let. Navštívili jsme vesnické dvorky a ovčí farmu. Hlavním pohybem tohoto bloku byla chůze. Na ovčí farmu to bylo 3km tam a to samé zpět do školky. Cestou za ovečkami, jsme si povídali, co ovečky jí, na co se používá jejich vlna a jak se jmenují jejich mládřátka. Zazněla i odpověď „ovčátka“. Další den jsme si došli zblízka prohlédnout husy a kozu s kůzlátky. Pro klidovou činnost nám posloužila hra na ovečky, kdy děti ukončují říkanku tím, že se položí na zem a chvíli relaxují. V dalších hrách se propojuje pohyb s reakcí na zvukový podnět. Tímto blokem děti získaly povědomí o domácích zvířatech, jejich mládřatech a zdokonalily koordinaci pohybu chůzí v nerovném terénu.

6.2. Léto

6.2.1. Přiletěla včelka Mája

Charakteristika tématického bloku: rozšiřuje obzor dětí o poznatky ze života včel a ostatního hmyzu

Navrhované činnosti:

- četba z knihy „Pohádkové včely – Jan Lebeda“
- návštěva včelínu, beseda s včelařem, ochutnávka medu
- využití medu v potravinářství
- upozornění dětí na opatrnost před včelím bodnutím, po kterém včela umírá – srovnání s ostatním bodavým hmyzem
- pohybové hry s včelí tematikou

Cíle:

- vzbudit zvědavost a zájem o včelaření
- seznámení s životem včel a ostatního hmyzu v různých ročních obdobích
- uvědomění si důležitosti včel pro přírodu i pro člověka

Očekávané výstupy:

- osvojí si poznatky o včelaření
- pochopí důležitost bodavého hmyzu

Hry v přírodě:**„Pilné včeličky“**

Na vymezeném území rozházíme barevné papírky. Děti mají za úkol posbírat tyto papírky kolíčky na prádlo a nanosít je do úlu (např. krabice).



foto č. 10



foto č. 11



foto č. 12

Hodnocení bloku:

Tohoto bloku se zúčastnilo 19 dětí ve věku 5 až 6 let. Blok byl zaměřený na včely. S dětmi jsme si udělali výlet do nedalekého včelína, kde jsme měli přednášku o životě včel a jejich užitečnosti pro přírodu. Děti byly zvědavé a měly spoustu otázek, které jim byly zodpovězeny přímo včelařem. Měly možnost ochutnat med, přivonět k včelímu vosku a prohlédnout si včelín zvenku i zevnitř. Hrou na „Pilné včeličky“ si děti zdokonalovaly jemnou motoriku a cestou lokomoční schopnosti (běh, chůze v nerovném terénu).

6.2.2. S kým si potok šeptá

Charakteristika tématického bloku: seznamuje s koloběhem vody a s jeho významem pro vše živé na Zemi

Navrhované činnosti:

- přímé pozorování vodního toku – potok, rybník
- rozvíjení povědomí o rozmanitosti forem života ve vodním prostředí
- koloběh vody
- čištění lesní studánky
- stavění hrází, vodní mlýnek
- seznámení s využitím vodní energie pro výrobu elektřiny
- rozlišení pitné a užitkové vody
- využití oblázků k výtvarnému dotváření

Cíle:

- uvědomit si význam vody pro přírodu a člověka
- ukázat důležitost udržení čistoty vod, citlivost živočichů na kvalitu vody
- vzbudit zájem a zvědavost dětí o vodní prostředí a jeho provázanost s okolním prostředím

Očekávané výstupy:

- uvědomí si důležitost vody
- pochopí důležitost čistoty vodních zdrojů
- umí vyjmenovat některé vodní živočichy

Hry v přírodě:

Na vycházce postupně pozorujeme malou stružku, která se vlévá do potoka. V potoce si můžeme i hrát, postavíme hráz, hledáme oblázky, nebo jen tak chodíme po dně bosou nohou. Další naše cesta vede k rybníku. Zde hledáme, kudy se vlastně voda do rybníka dostává a naopak, kudy odtéká. Vysvětlíme dětem koloběh vody na zemi. Dále si povídáme o tvorech žijících ve vodě.

„Na žabičky“

Děti se rozdělí do skupin a postupně dělají vždy jeden skok ze dřepu. Kam doskočí první, tam navazuje druhý atd. Které družstvo žabiček doskáče dále?

„Na Hastrmana“ (honička)

Hastrmane, hastrmane,
dej nám kůži na buben!
Budeme ti bubnovati,
až vylezeš z vody ven.

Jedno dítě je hastrman, ostatní říkají básničku. Jakmile ji dopoví, hastrman začne děti chytat, kdo je chycen, stává se hastrmanem. Hru lze opakovat, dokud děti baví.



foto č. 13



foto č. 14



foto č. 15

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 20 dětí od 4 do 6 let. Klíčovou roli zde hrála voda. Během našich vycházek po okolí jsme zkoumali vodní zdroje od malých vodních toků po rybník. Děti pozorovaly, jak si voda dovede udělat svou cestičku. Povídali jsme si o vodním světě, co v něm může růst a co žít. Děti musely cestou překonat několik přírodních překážek (přechod potoka po kamenech, výstup do strmé meze, která oddělovala břehy dvou rybníků). Děti v tomto bloku opět cestou za poznáním zdokonalovaly své pohybové dovednosti.

6.2.3. Mravenčí školka

Charakteristika tématického bloku: seznámení s důležitostí malých živočichů a mikroorganismů pro přírodu, vytváření vztahu dětí k přírodě

Navrhované činnosti:

- přiblížení životního prostředí drobných živočichů a hmyzu – voda, les, louka
- seznámení s životem mravenců pomocí knihy „Jeden den v mraveništi“
- pozorování mravenčích cestiček
- pozorování drobného hmyzu lupou, napodobování jeho pohybu, chování a pracovitosti
- písně, básně, hudebně pohybové hry
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- získání vědomostí o rozmanitém světě hmyzu
- vnímání, jak jsou tito malí živočichové zranitelní
- rozvoj empatického chování a citění

Očekávané výstupy:

- osvojí si poznatky o světě a životě drobných živočichů
- dokáže být empatičtí k drobným živočichům
- uvědomí si důležitost i těch nejmenších lesních tvorů

Hry v přírodě:

Na procházce lesem, se pokusíme najít mraveniště. Pozorujeme mravence, jak jsou pilní, jak umí překonávat různé překážky. Povídáme si, jakou mají sílu a jakým způsobem si staví svá mraveniště. Sledujeme mravenčí cestičky.

„Olympiáda Ferdy Mravence“

Připravíme trasu v lese, na které děti zdolávají různé překážky (klády, kameny). Přenášejí předměty z místa na místo (jednotlivci, dvojice).

„Stavba domečku pro broučky“

Děti pomocí přírodních materiálů, které nachází kolem sebe, staví domeček pro broučky. Druhý den se můžeme jít podívat, jestli se do našeho domečku nějaký ten malý tvoreček nenastěhoval.

„Největší mraveniště“

V lese děti ze šišek mohou postavit velké mraveniště. Je možno stavět samostatně nebo po skupinách.



foto č. 16



foto č. 17



foto č. 18

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 18 dětí ve věku od 4 do 6 let. Tímto blokem nás provázel Ferda Mravenec, připravoval pro nás úkoly, které jsme plnili převážně v lese. Při olympiádě děti musely překonávat různé lesní překážky, které některým dělaly potíže. Největším problémem byl přechod po kládě, většina dětí vyžadovala pomoc od dospělého (přidržování za jednu ruku). Po návratu do třídy jsme tuto činnost zkusili znova, děti přecházely po lavičce a bylo vidět, že na rovném povrchu lavičky jsou si jistější. Z přírodního materiálu, který jsme si cestou z olympiády nasbírali, děti tvořily domečky pro Ferdu a jeho kamarády. Tyto kamarády jsme měli možnost pozorovat při našich toukách. Tímto blokem děti získaly povědomí o drobných tvorech, kteří jsou pro přírodu také důležití. Opět zdokonalovaly svou pohybovou koordinaci pohybem v nerovném terénu a při překonávání přírodních překážek.

6.3. Podzim

6.3.1. Bramborové hrátky

Charakteristika tématického bloku: charakterizuje roční období typickými znaky ve spojení se změnami v přírodě

Navrhované činnosti:

- pozorovat sklizeň na polích a zahrádkách
- pojmenovat různé druhy ovoce a zeleniny
- vnímání barev v přírodě
- využití brambor nejen jako pochoutky, ale i k výtvarným činnostem (výroba korálů, razítek)
- přiblížení životního stylu v dřívějších dobách ve spojení s texty a ilustracemi Josefa Lady
- pečení brambor
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- upevňovat kladný vztah dětí k přírodě
- pochopit důležitost lidské práce
- poznat ovoce a zeleninu podle chuti a vzhledu

Očekávané výstupy:

- dítě má kladný vztah k přírodě
- osvojí si poznatky o ovoci a zelenině
- pochopí důležitost lidské práce

Hry v přírodě:

„Brambora“ (pohybová hra)

Kutálí se ze dvora	<i>(ruce máme před sebou,</i>
takhle velká brambora.	<i>motáme s nimi a jako „kutálíme“)</i>
Neviděla, neslyšela,	<i>(dlaněmi zakryjeme oči, uši)</i>
že na ni padá závora.	<i>(mávneme, dvakrát tleskneme rukama)</i>
Kam koukáš, ty závoro?	<i>(pravou rukou se vztyčeným</i>
	<i>ukazovákem děláme „ty, ty, ty“)</i>
Na tebe, ty bramboro!	<i>(levou rukou se vztyčeným</i>
	<i>ukazovákem děláme „ty, ty, ty“) nebo ukážeme</i>
	<i>na sebe</i>
Kdyby tudy projel vlak,	<i>(krouživými pohyby rukou předvádíme „vlak“)</i>
byl by z tebe bramborák!	<i>(opět do rytmu tleskáme)</i>

„Kopu, kopu bramboru“

S dětmi se jdeme podívat na vybírání brambor. Sledujeme, jak se brambory vyorávají, lidé je sbírají do košíků a sypou do pytlů. Poté jdeme na naše pískoviště, kde máme zahrabané malé dřevěné míčky a děti se je postupně pokouší vykopat, jako brambory na zahrádce.

Kopu, kopu brambory,
mám jich plné komory,
uvařím je na, loupačku,
pozvu na ně naši Kačku,
ta se bude mít,
ta se bude mít!

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 19 dětí ve věku od 4 do 6 let. Tento blok byl zaměřený na sklizeň podzimních plodů. Děti dobře rozeznaly ovoce a zeleninu. Měli jsme možnost být svědky orby brambor na soukromém poli. Děti si samy mohly sesbírat několik těchto plodů do košíčku. Pohyb v oraništi dělal dětem mírné potíže a některé děti odmítly

brambory sbírat, protože se nechtěly umazat. Z nasbíraných brambor jsme si udělali korále a tiskátka. Inspirovali jsme se obrázky Josefa Lady, kde si pasáčci pečou brambory a upekli jsme si je také, ochutnalo jen několik dětí. Ostatním vadilo, že jsou špinavé z ohně.

6.3.2. Stezka skřítků Mecháčka

Charakteristika tématického bloku: blok umožní dětem maximální pobyt na čerstvém vzduchu, rozvíjí jejich pohybové aktivity, fyzické a duševní schopnosti, stejně tak svět fantazie a představivosti

Navrhované činnosti:

- motivace skřítkem Mecháčkem k výpravám do lesa a plnění různých úkolů k obohacení vědomostí o přírodě
- vyprávění o lese a lesních škůdcích
- trénování vnímání krásy přírody všemi smysly
- pozorování práce lesních dělníků
- povídání o významu lesního bohatství – dřeva a jeho zpracování – práce na pile
- připomenutí pravidel o chování v lese pro bezpečnost svého zdraví a ochranu životního prostředí, přispět k úklidu lesa
- pojmenování lesních stromů, rostlin, zvířat, hub ...
- pohybové a orientační hry v lese
- orientace podle přírodních ukazatelů
- sběr přírodního materiálu a jeho následné využití k výtvarným činnostem

Cíle:

- naučit se chápat a vnímat krásu přírody a vytvořit si vztah k ochraně životního prostředí
- umět se orientovat a chovat v lese
- umět se bezpečně pohybovat v lesním prostředí

Očekávané výstupy:

- má kladný vztah k ochraně životního prostředí
- umí se orientovat a bezpečně pohybovat v lese

Hry v přírodě:

„Stezka skřítky Mecháčka“

Předem vyznačíme trasu fáborky a na určitých místech zanecháme lístečky s úkoly. Děti cestou překonávají různé přírodní překážky.

Úkoly: - jsme úplně potichu a posloucháme, následně děti říkají, co slyšely za zvuky (štěkot psa, ptáčky, vítr, potok...)

- jaké kolem sebe vidíš listnaté (jehličnaté) stromy
- vyjmenuj pět zvířat, která žijí v lese, ve vodě, na dvorku
- seber tři šišky a zkus trefit tenhle strom
- jaké znáš houby (jedlé, jedovaté)



foto č. 19



foto č. 20



foto č. 21

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 14 dětí ve věku od 4 do 6 let. Tento blok byl zaměřen především na rozvoj pohybových schopností dětí. Programem nás provázel skřítek Mecháček, připravil pro nás různé vědomostní úkoly, které nám nechával na vyznačené trase. Cestou děti musely překonat několik přírodních překážek, díky kterým si zdokonalovaly svou pohybovou koordinaci. Společnými silami se nám podařilo splnit všechny úkoly, které jsme měli splnit. Pokud děti neznaly všechny správné odpovědi, pokusili jsme se na odpověď přijít společně a na konci stezky musely úkol zopakovat. Byly to převážně poznávací úkoly, které ke konci byly zodpovězeny správně.

6.3.3. Listopad, lísteček mi na dlaň spad

Charakteristika tématického bloku: naučit se dívat kolem sebe, obdivovat a vážit si přírody, uvědomovat si, že i já svým chováním a jednáním můžu přispět k její ochraně

Navrhované činnosti:

- přímé pozorování změn v přírodě, přípravy zvířat na zimu
- vysvětlit, že v pokročilém podzimu mohou někteří živočichové uhynout, objasnit, že i zánik patří k životu
- ovládnout techniku otiskování přírodních materiálů
- objevovat krásu barev na podzimním listí
- pouštění draka
- využití přírodního materiálu k rozvoji fantazie
- pohybové hry s přírodní tematikou

Cíle:

- charakterizovat podzimní období typickými znaky
- rozvíjení citu pro vnímání barev v přírodě, změn počasí
- uvědomit si příjemné i nepříjemné citové prožitky
- projevovat, co cítí

Očekávané výstupy:

- umí poznat typické znaky podzimu
- rozezná a umí popsat příjemné a nepříjemné pocity
- vnímá změny v přírodě

Hry v přírodě:***„Zásoby na zimu“***

Zvířátka si na zimu shromažďují zásoby potravy. Která zvířátka to takto dělají? Zkusíme, jestli bychom to také zvládli. V lese si můžeme zahrát na veverky a pokusíme se nanosit na hromádku co nejvíce šišek, které sbíráme ve vymezeném území. Děti si mohou dělat zásoby sami nebo ve skupinách.

„Listečkové hrátky“

Na podzim je všude plno spadaného, krásně barevného listí. Tento přírodní materiál nabízí mnoho činností. Děti se mohou listím brodit, krásně to šustí. Listy se mohou vyhazovat do výšky a děti pozorují, jak se pomalu snášejí k zemi. Pokud si listy přineseme do třídy, můžeme je otiskovat, nalepovat nebo z nich navlékáním vytvoříme krásnou stonožku.

„Skřítek Podzimníček“

Na vycházce se pozorně díváme kolem sebe a sbíráme podzimní přírodniny. Sesbíraný materiál si pojmenujeme a řekneme si, kde jsme ho našli. Po návratu si z nasbíraného materiálu vytvoříme skřítku „Podzimníčka“ podle své fantazie.



foto č. 22



foto č. 23



foto č. 24

Hodnocení bloku:

Tohoto bloku se zúčastnilo 15 dětí ve věku od 4 do 6 let. Cílem programu bylo ukázat dětem krásy podzimní přírody. Předat jim informace o rozdílu příprav na zimu, domácích a volně žijících zvířat. Abychom se o podzimní přírodě dozvěděli co nejvíce, byl pro nás opět důležitý pohyb, hlavně chůze. Děti si při delších průzkumných cestách stěžovaly na bolest nohou, ale jakmile jsme zařazovali častěji hry a zadávali různé úkoly, na bolest se rychle zapomnělo. Děti se během programu naučily poznat znaky podzimu, pohybem v terénu zdokonalily svou pohybovou koordinaci a pochopily, že některá volně žijící zvířata si z podzimních plodů dělají zásoby na zimu.

6.4. Zima

6.4.1. V ledovém království

Charakteristika tématického bloku: poučení dětí o potřebnosti sněhové zimy pro přírodu, o vlivu ovzduší na čistotu sněhu

Navrhované činnosti:

- co je zima, sníh, mráz...
- charakteristika zimních jevů – sníh, led, jinovatka, holomráz ...
- pokusy se sněhem – tání, čistota sněhu ...
- tvoření ze sněhu – kolektivní stavby, labyrinty
- sportovní činnosti – jízda na lopatách
- četba pohádek a příběhů se zimní tematikou
- stopy ve sněhu
- předcházení nebezpečným vlivům prostředí – oblečení, obuv, opatrnost při sportovních činnostech, při chůzi na umrzlém povrchu

Cíle:

- seznámit se s charakteristickými znaky zimy a vlastnostmi sněhu
- najít v zimním období nejen krásu přírody, ale i možnost sportování
- pěstovat volní vlastnosti při kolektivních hrách
- rozvíjet představivost a fantazii

Očekávané výstupy:

- umí charakterizovat znaky zimy
- zná vlastnosti sněhu
- zná pravidla bezpečnosti při zimních sportech

Hry v přírodě:

„Ztracené zásoby“

Do neporušeného sněhu předem nepozorovaně naházíme určitý počet nějakých předmětů (např. šišek). Dětem řekneme, že veverka, když si dělala zásoby na zimu, tady někde poztrácela část svých zásob. Pomůžeme jí ty zásoby najít? Schválně, jestli se nám podaří najít všechny. Po sesbírání je doneseme k nějakému stromu, veverka si je tam určitě najde.

„Ledové království“

Na našich výpravách hledáme ledové království. Povídáme si co je led, sníh, jinovatka. Pohybujeme se krajinou, překonáváme přírodní překážky a hledáme ledové království. Našli jsme království potůčkové, rybníkové a dokonce i střežové.



foto č. 25

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 20 dětí ve věku od 4 do 6 let. Při toulkách po okolí děti postupně objevovaly znaky zimy. Poznaly rozdíl mezi vodou, sněhem, ledem. Pokusem děti zjistily, že pokud dáme sníh a led do tepla, stane se z nich voda. Při hledání ledových království děti musely zdolávat různé přírodní překážky, čímž opět zdokonalovaly svůj pohyb v nerovném terénu.

6.4.2. Zima je tu zpátky, pojd'me za zvířátky

Charakteristika tématického bloku: osvojovat si dovednosti potřebné k ochraně přírody v zimním období, rozvíjet v dětech pocit sounáležitosti s živou přírodou

Navrhované činnosti:

- besedy o lesních zvířatech, která žijí v našem regionu a jejich pozorování
- příkrmování zvěře, výroba krmítek
- vyhledávání stop a určování přítomnosti zvířat, stopy porovnat s encyklopedií
- zkušenosti z pozorování zachytit v různých výtvarných, hudebně pohybových a dramatizačních činnostech

Cíle:

- schopnost chápat přírodní prostředí a zaujmout vnímavý postoj k jeho obyvatelům
- rozpoznat některé stopy zvěře
- vědět, že je potřeba v zimě přikrmovat lesní zvěř

Očekávané výstupy:

- umí být vnímavý k zimní přírodě a jejím obyvatelům
- pozná některé stopy zvěře a umí určit, komu patří
- ví, čím se v zimě přikrmují různá zvířata

Hry v přírodě:

„Stopovaná“

Předem si vybereme trasu, kde není sníh moc sešlapaný. Děti rozdělíme na dvě skupiny. První skupina se vydá na cestu, druhá chvíli vyčká a jde stopovat. Po první skupině zůstávají ve sněhu stopy a pro jistotu mohou ještě cestou nechávat znamení např. malého sněhuláčka. Cestou mají děti za úkol sledovat okolí, zda najdou ještě nějaké jiné stopy než lidské. Na konci trasy se obě skupiny setkají, povídají si o tom, co cestou pozorovaly. Během čekání na druhou skupinu děti vytvářejí stavby ze sněhu.

„Krmení zvířátek“

Během našich vycházek určitě narazíme na nějaký krmelec. Povídáme si s dětmi, co bychom mohli zvířátkům donést. Připravíme si různé dobroty, které by mohly lesní zvěři chutnat a naše další výprava má hned konkrétní cíl. Za pár dní se můžeme dojít přesvědčit, zda jim opravdu chutnalo.



foto č. 26

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 17 dětí předškolního věku. Hlavním cílem bylo získat povědomí o životě volně žijících zvířat v zimě, o důležitosti příkrmování lesní zvěře. Na našich toulkách jsme vyhledali krmelec. Besedou s myslivcem jsme zjistili, čím můžeme zvířátkům přilepšit. Odesli jsme do krmelce mrkev, jablíčka a jiné dobroty a druhý den jsme se došli podívat, zda zvířátkům chutnalo. Na cestu jsme si vzali encyklopedii stop zvěře, a když jsme našli nějaké stopy, snažili jsme se určit, jakému tvorů patří. Tato aktivita děti velmi bavila, běhaly po okolí a předháněly se, kdo najde více stop. Objevili jsme stopy bažanta, zajíce, srnky a podél lesních cest jsme našli i stopy psa. Děti se naučily pracovat s encyklopedií. Běháním po okolí opět zdokonalovaly svou pohybovou koordinaci.

6.4.3. Po stopách sněžného muže

Charakteristika tématického bloku: objevovat fascinující a komplexní přírodní zákony, rozšiřovat vědomí a poznatky o přírodě v zimním období

Navrhované činnosti:

- plnění úkolů od sněžného muže Huga
- vyhledávání stop, stavby ze sněhu, vyšlapávání cestiček, soutěživé hry na sněhu
- rozvoj orientačních schopností v blízkém i vzdáleném okolí školy
- krmení zvířat
- výtvarná tvořivost ve sněhu

Cíle:

- pěstování vztahu k přírodnímu prostředí
- využití všech dostupných možností, které nabízí příroda k zimním radovánkám
- rozvoj samostatnosti, odvahy, rozhodnosti a rozumových schopností při plnění zábavných a zároveň poučných úkolů

Očekávané výstupy:

- má vztah k přírodnímu prostředí
- umí být samostatný
- dokáže odvážně plnit zadané úkoly

Hry v přírodě:

„ Jízda na lopatách“

Najdeme si přijatelný kopec. Než začne ta pravá zábava, dáme si s dětmi jasná pravidla, aby nedošlo ke zranění: kudy se bude jezdit dolů, kudy se bude chodit zpátky na start, jak se vyvarovat srážek atd.

„ Labyrinty“

Ve sněhu si vyšlapeme cestičky, uděláme bludiště. Děti si pak mohou bludiště jen tak

procházet, nebo si zahrají „eskymáckou honičku“. Honičku je dobré hrát po dvojicích, pokud se zapojí moc dětí, cestičky se snadno rozšlapou a děti nemají možnost rychlejšího pohybu.



foto č. 27



foto č. 28

Hodnocení bloku:

Bloku se zúčastnilo 14 dětí předškolního věku. Díky sněhové nadílce jsme mohli zapojit dostatek zimních her. Nejraději děti jezdily na lopátkách, některým tento sport dělal potíže, protože neuměly zaujmout správnou polohu těla, ale postupem času se to naučily všechny. Když je přestala jízda bavit, stavěly různé sněhové stavby. Další pohybovou aktivitou byla chůze v hlubším sněhu a tvoření labyrintů. Některé děti měly potíže udržet se v cestičce a neztratit rovnováhu.

POTVRZENÍ HYPOTÉZ:

1. Terénní výuka má nezastupitelné místo ve vzdělávání dětí předškolního věku.

Je známo, že děti předškolního věku se ještě nedokážou plně a dlouho soustředit. Samozřejmě je můžeme učit ve třídách, ukazovat jim přírodu na obrázcích a vysvětlovat vlastnosti přírodních materiálů, ale pokud toto všechno poznají přímým zážitkem a svou vlastní zkušeností, zanechá to v nich hlubší a dlouhodobější poznatky.

Hypotéza se potvrdila.

2. Pohyb v přírodě napomáhá zdokonalování pohybového vývoje dítěte

Nejpřirozenějším pohybem je chůze, ale v dnešním přetechizovaném a uspěchaném světě, dělá i tento jednoduchý pohyb některým dětem potíže. Děti nejsou zvyklé chodit, protože se většinou všude dovezou dopravními prostředky. Pohyb v přírodním prostředí, které je plné nerovností a různých přírodních překážek, jež je potřeba překonat, zdokonaluje koordinaci pohybu ve všech směrech. Pohyb je důležitý nejen po fyzické, ale i po psychické stránce. Pohyb je život.

Hypotéza se potvrdila.

3. Vytvořený projekt je realizovatelný, děti zaujme a zanechá v nich povědomí o živé i neživé přírodě

Celý projekt byl zrealizován, děti si všechny aktivity užily. Přímým prožitkem si osvojily poznatky o živé i neživé přírodě. Při opakovaném příjezdu si vybavovaly poznatky z pobytu předešlého, lépe se orientovaly v prostoru, poznaly cestu zpět.

Hypotéza se potvrdila.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvoření celoročního projektu „školy v přírodě“. Při tvorbě projektu jsem vycházela ze svých zkušeností z praxe. Tématické bloky jsou sestavené podobně, zaměřují se hlavně na výuku v terénu, na pohybový vývoj dítěte a na environmentální výchovu. Během realizace projektu bylo zcela patrné, že výuka v terénu a pohybový vývoj dítěte jdou ruku v ruce. Vždyť nejpřirozenějším lidským pohybem je chůze, bez které by tento projekt byl nerealizovatelný. Děti jsou stvořeny zvědavé a neustále někde pobíhající. Pokud mají dostatek motivace a mohou samovolně něco objevovat, nedělá jim problém ani nerovný terén. Občas sice mají nějaké pohybové problémy, bez pomoci některé překážky nezdolají, ale i s pomocí se jejich pohyb zdokonaluje.

Za největší úspěch tohoto projektu považuji reakce některých dětí, které do naší školy přijely opakovaně a vzpomínaly, co jsme dělali a kde jsme všude byli při jejich předchozím pobytu. Potěšující je již to, že se k nám rádi vracejí a vybavují si již získané poznatky.

Úplným závěrem bych chtěla říci, že terénní výuka by měla zaujímat větší místo v celkovém předškolním vzdělávání.

Seznam použitých zdrojů:

ALLEN, K., Eileen, *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7367-055-0

CHOUTKA, M., BRKLOVÁ, D., VOTÍK, J. *Motorické učení v tělovýchovné a sportovní praxi*. Západočeská univerzita Plzeň, 1999, ISBN 80-7082-500-6

KOLEKTIV AUTORŮ. *Děti, aby byly a žily*. Ministerstvo životního prostředí, 2005, ISBN 80-7212-382-3

KOLEKTIV AUTORŮ. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2005

KUTÁKOVÁ, D., *Jak připravit dítě do první třídy*. Praha: Grada, 2005, ISBN 80-247-1040-4

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek a DEV Lipka, 2000, ISBN 80-902954-0-1

MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada, 2005, ISBN 80-247-0870-1

STRAKATÁ, M. *Pojďte s námi do přírody*. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7402-027-8

ŠTORCH, E. *Dětská farma, eubiotická reforma školy*. Praha a Brno: Nákladem dědictví Komenského a Ústředního spolku jednot učitelských na Moravě, 1929

TĚTHALOVÁ, Marie. *Pusťme děti do přírody*. *Informatorium 3-8*. XVI.(9), str. 6-7

VRABCOVÁ, Marta. *Skřítki a strašidylka*. *Informatorium 3-8*. 2002, IX.(8), str. 13

http://wwwold.ekovesnicky.cz/eubiotika/skola_v_prirode.html

<http://www.vemeste.cz/2011/04/zivot-ditete-predskolniho-veku/>

http://www.evalabusova.cz/clanky/ucime_deti.php

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/179/pojeti-telesne-vyhovy-v-rvp-pv.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/2471/DOMACI-ZVIRATA-A-MLADATA.html/>

<http://www.predskolaci.cz/?s=hastrmane>

<http://www.predskolaci.cz/?s=brambora>

Příloha č. 1 - seznam fotografií

(vlastní zdroj)

1. Pohyb v nerovném terénu, sestupování z meze
2. Myší cestičky nalezené po roztátí sněhu
3. Pozorování ledového rampouchu
4. Stavba domečku
5. Foukání do pampelišek
6. Pokusy s pampeliškou
7. Návštěva u zvířátek – husy
8. Návštěva u zvířátek – ovce
9. Návštěva u zvířátek – zakrslé kozy
10. Vyřezávaný včelín pana Macha v Krušlově
11. Z dětí se staly pilné včeličky
12. Zkoumání kousku včelí plástve
13. Přeskok stružky tekoucí do potoka
14. Hra v potoce, zkoumání dna
15. Zkoumání okolí rybníka, přítok a odtok vody
16. Broučci z přírodnin
17. Domeček pro broučky v lese
18. Pozorování berušky
19. Stoupání v kamenitém terénu
20. Přecházení potoka po kamenech
21. Přecházení potoka po úzké lávce
22. Vyhazování listů do výšky
23. Skřítek Podzimníček I.
24. Skřítek Podzimníček II.
25. Překonávání vodní překážky v zimě
26. Krmení zvířátek
27. Hledání vhodného terénu k jízdě na lopatách
28. Tvorba sněhových cestiček